

Bildande av naturreservatet Risebo i Västerviks kommun i Kalmar län

Länssstyrelsens beslut

Länssstyrelsen beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (SFS 1998:808) att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Reservatets gränser utmärks i fält. Reservatets namn ska vara naturreservatet Risebo.

Uppgifter om naturreservatet

Namn:	Risebo
Län:	Kalmar
Kommun:	Västervik
Församling:	Dalhem
Topografisk karta:	7G NV
Ekonomisk karta:	7G 6d
Naturgeografisk region:	Sydsvenska höglandets centrala och östra delar
Kulturgeografisk region:	Östra Götalands mellanbygder
Fastigheter och ägarkategori:	Dalhems-Risebo 1:10 - Naturvårdsverket Tyllinge 2:1 - Sveaskog
Areal:	107,1 ha
Landareal:	105,1 ha
Förvaltare:	Länssstyrelsen i Kalmar län

2013-12-03

511-3756-12

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och återställa de värdefulla livsmiljöerna naturskogsliknande barr-, bland- och lövskogar, ädellövskogar, sumpskogar och andra våtmarksmiljöer med tillhörande naturvärdeskvalitéer i form av strukturer och funktioner samt en rik biologisk mångfald. Reservatet ska bidra till gynnsam bevarandestatus i den biogeografiska regionen för förekommande arter och habitat. Reservatet ska också bidra till att hotade, sällsynta och missgynnade arter bevaras och helst ökar för att långsiktigt kunna fortleva inom sitt naturliga utbredningsområde. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet uppnås i huvudsak genom intern skogsdynamik i barrnaturskog och blandskog, restaurering av lövblandad barrskog och barrträdsplanteringar till blandskog och lövskog, skapande av död ved, friställning av värdefulla träd, igenläggning av diken i sumpskog och öppna våtmarker, betesdrift samt slåtter av ängsmark.

Skälen för beslutet

Reservatet består av ett skogsområde med tallskogar, barrblandskogar, lövrika blandskogar och ädellövskogar samt av olika trädklädda och öppna våtmarker och sumpskogar. Området hyser höga naturvärden som allra främst är knutna till naturskogsliknande miljöer med gran och löv samt till ädellövträd. De höga naturvärdena betingas av en god förekomst av strukturer som i sin tur ger förutsättningar för en rik mångfald av växter och djur. Bland viktiga strukturer i skogsbiotoperna kan nämnas berghällar och fuktsvackor, block, död ved i form av lågor och stående döda löv- och barrträd, gamla och ihåliga aspar, gamla tallar och granar samt gamla och grova ädellövträd, inte minst i form av ek och lind.

Reservatsområdet innehåller en intressant flora med ett flertal skyddsvärda, sällsynta och hotade moss-, lav- och svamparter knutna till strukturer i naturskogsliknande gran- och blandskog samt till gammal ädellövskog. Särskilt intressant är fynden av utrotningshotade svampar knutna till äldre granskog som påträffats i Risebo på en av mycket få kända lokaler i Småland.

Reservatet ligger i ett område som i länets strategi för skydd av skog pekats ut som värdeetrakt för samtliga skogstyper (tallskog, barrskog, trivallövskog och ädellövskog) och det bidrar även till skyddet av alla dessa skogsmiljöer. Tillsammans med bl.a. naturreservaten Tyllinge, Vårum och Tolången samt det planerade naturreservatet Stora Vrången, ligger det i ett kluster av lokaler med höga naturvärden, något som bidrar till att långsiktigt kunna bevara de arter som förekommer i områdena. Områdets sumpskogar och trädklädda myrar är utpekade i Skogsstyrelsens sumpskogsinventering. Lövsumpskogen i områdets västra del har högsta klass enligt inventeringen, medan Stora och Lilla Rudgöl, Dammkärret och tillhörande våtmarker inom reservatet har näst högsta klass. I inventeringen av statlig skogsmark som utfördes av Länssstyrelsen 2003 på uppdrag av regeringen har Risebo redovisats som ett skyddsvärt objekt med höga naturvärden.

2013-12-03

511-3756-12

Området är också riksintresse för det rörliga friluftslivet (3 kap. 6 § miljöbalken) och har markerade stigar och besökare som ägnar sig åt jakt och fiske.

Bildande av naturreservatet bidrar till uppfyllande av de regionala delmålen för miljö-kvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv.

Områdets värde kan påverkas negativt av avverkning och andra skogliga åtgärder, dikning, vattenreglering och andra åtgärder som förändrar hydrologin samt av olika exploateringsföretag. Det behöver därför särskilt skyddas och vårdas och bör förklaras som naturreservat.

Länssstyrelsen bedömer att förordnande om naturreservat är förenligt med mål, allmänna hänsynsregler och hushållningsbestämmelser enligt 1-4 kap. miljöbalken samt med den kommunala översiktsplan som gäller för området.

Länssstyrelsen har genomfört en intresseprövning enligt 7 kap. 25 § miljöbalken och finner dels att det finns skäl att besluta om att bilda ett naturreservat dels att de föreskrifter som ska gälla för reservatet inte går längre än vad som krävs för att uppnå reservatets syften.

I enlighet med vad som sägs i 4 och 5 §§ förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning, bedömer Länssstyrelsen att de föreslagna ordningsföreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken innebär så begränsade kostnadsmässiga och andra konsekvenser för allmänhetens friluftsliv att det saknas skäl att genomföra en konsekvensutredning av regelgivningen.

Reservatsföreskrifter

Med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken föreskriver Länssstyrelsen följande:

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg eller parkeringsplats.
3. Anlägga brygga eller anordna uppläggnings- eller förtöjningsplats för farkoster.
4. Uppföra mast, antenn, vindkraftverk eller liknande anordning.
5. Anlägga luft- eller markledningsgata med därtill hörande ledning eller dra fram ledning eller rör i vattnet eller på botten.
6. Anordna upplag annat än tillfälligt för jordbrukets eller skogsbrukets behov.

2013-12-03

511-3756-12

7. Uppföra stängsel eller annan hägnad annat än för djurhållnings behov eller uppföra vägbom.
8. Bedriva täkt av något slag eller bedriva mineralutvinning.
9. Borra, spränga, gräva, schakta, muddra, påla, utfylla eller tippa.
10. Ta bort eller skada stengärdesgård eller odlingsröse.
11. Dika.
12. Odlar upp skogsmark, betesmark, slåttermark eller våtmark.
13. Tillföra växtnäringssämne (exempelvis stallgödsel, handelsgödsel, rötslam) jordförbättringsmedel eller kalk
14. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel.
15. Avverka eller utföra skogsvårdsåtgärd.
16. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
17. Plantera eller så träd eller buskar.
18. Plantera in eller sätta ut växt- eller djurart
19. Framföra motorfordon annat än på befintliga vägar, för jordbrukets behov eller i samband med jakt för transport av skjuten älg, hjort eller skjutet vildsvin.
20. Släppa ut avloppsvatten inklusive kylvatten.

Det är förbjudet att utan Länssstyrelsens tillstånd:

21. Anlägga led, bro eller spång eller bredda befintlig väg.
22. Sätta upp tavla, skylt, plakat, affisch, konstföremål eller liknande anordning eller göra inskrift.
23. Utföra rensning av befintliga diken för att bibehålla vattnets djup eller läge.
24. Använda området för tävlings- eller övningsändamål.

Föreskrifterna under A gäller inte vid drift och underhåll av allmän och enskild väg med tillhörande vägområde.

Utan hinder av föreskrifterna A 15 och A 16 får träd som fallit ned över befintliga vägar, stigar, ledningsgator, stängsel, tomtmarker eller slåttermarker upparbetas och flyttas tillbaka till lämplig plats i naturreservatet.

2013-12-03

511-3756-12

Utan hinder av föreskrifterna A 21 och A 22 får markägare och nyttjanderättsinnehavare underhålla, använda och förbättra befintligt stigsystem.

Föreskrifterna under A utgör inte hinder för underhåll av befintliga ledningar samt underhållsröjning av befintliga ledningsgator.

Föreskriften A3 utgör inte hinder för att befintliga bryggor som uppförts med erforderligt tillstånd får bibehållas och underhållas.

B. Förpliktelser enligt 7 kap. 6 § miljöbalken för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas:

1. Utmärkning av naturreservatets gränser enligt Naturvårdsverkets anvisningar.
2. Anläggande och underhåll av parkeringsplats och informationsskylt vid infart till reservatet söderifrån.
3. Naturvårdande skötsel i huvudsak i form av restaurering av lövblandad barrskog och barrträdsplanteringar till blandskog och lövskog, skapande av död ved, friställning av värdefulla träd, igenläggning av diken i sumpskog och öppna våtmarker, betesdrift samt slåtter av ängsmark.
4. Genomförande av undersökningar av djur- och växtarter samt mark- och vattenförhållanden.
5. Skyddsåtgärder mot invasiva arter eller skadeorganismer som kan hota syftet med reservatet, exempelvis vid massangrepp av insekter eller svampar som kan orsaka omfattande träddöd eller vid etablering av invasiva arter i vattenmiljöer.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas i reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet

Det är förbjudet att inom reservatet:

1. Framföra motorfordon annat än på befintliga vägar.
2. Ställa upp motorfordon, husvagn eller släpvagn annat än på särskilt anvisade vägar och platser.
3. Tälta mer än högst ett dygn på samma ställe.

2013-12-03

511-3756-12

4. Klättra i boträd, uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt, eller på annat sätt medvetet skada eller störa djurlivet.
5. Medföra okopplad hund eller annat lösgående sällskapsdjur.
6. Göra upp eld annat än på särskilt anvisade platser eller i medhavd grill eller fri-luftskök.
7. Plocka eller skada vedsvampar, mossor eller lavar.
8. Gräva eller dra upp kärlväxter.
9. Skada eller ta bort växande eller döda träd, stubbar, bark, grenar, buskar eller ris.

Det är förbjudet att utan Länssstyrelsens tillstånd:

10. Samla in insekter med fällor som dödar.

Föreskrifterna under C gäller inte ägare eller innehavare av särskild rätt till fastighet eller innehavare av annan rättighet.

Föreskrifterna i A och C ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra eller låta utföra de åtgärder som erfordras för att uppnå reservatets syfte och som framgår av föreskrifterna B 1 – 5 ovan.

Länssstyrelsen vill erinra om att även andra lagar, förordningar och föreskrifter än reservatsföreskrifterna gäller för området.

Upplysningar

Intäkter från eventuellt utfallande gagnvirke i samband med naturvårdsåtgärder, som utförs med stöd av föreskrifter tillfaller Sveaskog i enlighet med träffad överenskommelse mellan staten och Sveaskog.

Fastställande av skötselplan

I enlighet med 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Länssstyrelsen bifogad skötselplan. Förvaltare av naturreservatet är Länssstyrelsen i Kalmar län.

Ärendets beredning

2002 uppdrog Regeringen åt Naturvårdsverket att genomföra en naturvärdesinventering av statlig skogsmark samt att bedöma vilka marker som behövde ett formellt områdesskydd. Uppdraget utfördes under 2003 i samarbete med Länssstyrelserna. I Kalmar län

2013-12-03

511-3756-12

inventerades de statliga skogarna till stor del av stiftelsen ProNatura på uppdrag av Länsstyrelsen. Resultatet av inventeringarna är redovisat i Naturvårdsverkets rapport 5340 "Skyddsvärda statliga skogar - Götaland". Risebo var ett av de områden som bedömdes ha så höga naturvärden att det föreslogs få formellt skydd som naturreservat.

2005 lämnade Risebo Fritid en förfrågan om ett lövskogsområde på deras fastighet Dalhems Risebo 1:9, i direkt anslutning till det utpekade området på Tyllinge 2:1, skulle vara av intresse för reservatsbildning. I utbyte önskade de i första hand bytesmark. Det erbjudna områdets naturvärden hade noterats av ProNatura när de inventerade området och Länsstyrelsen ställde sig positiv till denna förfrågan.

Naturvårdsverket och Sveaskog skrev 2008-06-13 under en överenskommelse beträffande de skogsområden som pekats ut i inventeringen av statlig skog och som ännu inte fått långsiktigt skydd. Överenskommelsen innebär att områdena kan avsättas som naturreservat utan ekonomisk ersättning till Sveaskog bland annat på villkor att staten tar formellt och finansiellt ansvar för förvaltningen, att jakt fortsatt kan bedrivas, att Sveaskog mot marknadsmässig ersättning erbjuder utförande av skötsel enligt skötselplan samt att virke och avverkningsrester som av naturvårdsskäl inte bör lämnas kvar inom reservatet får tillvaratas av markägaren. Risebo var ett av de områden som omfattades av överenskommelsen.

Länsstyrelsen utredde under 2009 områdets naturvärden och preciserade avgränsningen tillsammans med Lantmäteriet som sedan mätte in reservatet.

Söllscher Lantmäterikonsult AB upprättade på Länsstyrelsens uppdrag en sakägarförteckning. Värdeutlåtande och ersättningsutredning på den del som tillhörde Dalhems Risebo 1:9 upprättades på Länsstyrelsens uppdrag av Värderingsbyrån i Sydost AB. Söllscher Lantmäterikonsult AB förhandlade med fastighetsägaren och träffade uppgörelse om ett bytesavtal som innebar att fastighetsägaren erhöll ersättningsmark i utbyte mot den mark som denne avstod i reservatet.

Ett första förslag till beslut och skötselplan utarbetades under 2009 och delgavs berörda sakägare under hösten 2009.

Förslaget till beslut och skötselplan remitterades till kommunen, Skogsstyrelsen, Naturvårdsförbundet i Kalmar län, Naturskyddsföreningen i Tjust, Östra Smålands Ornitologiska Förening, Smålands flora, Föreningen SydostEntomologerna, Hembygdsföreningen i Tjust m.fl.

Samtliga sakägare förelades att yttra sig över förslaget.

Synpunkter inkom från Miljö- och byggnadsnämnden i Västerviks kommun, Skogsstyrelsen, E.ON. Elnät Sverige AB, Sveaskog, Fiskeriverket, SGU samt Naturvårdsverket. Sveaskog och kommunen tillstyrkte förslaget och Fiskeriverket, SGU, Skogsstyrelsen och E.ON. hade inget att erinra. Inkomna synpunkter på innehållet har arbetats in i beslutet.

Naturvårdsverkets avstyrkte förslaget med hänvisning till att syfte och föreskrifter inte utformats så att beslutet blev rättssäkert och långsiktigt. Naturvårdsverket ansåg att beslutet måste omarbetas och att ett förnyat samråd skulle genomföras. Naturvårdsverkets remissvar föranledde förtydliganden i texten och det korrigerade förslaget till beslut

2013-12-03

511-3756-12

skickades på begäran till Naturvårdsverket för yttrande. I april 2010 hölls ett samråd i fält med Naturvårdsverket inför detta yttrande vilket medförde ytterligare justeringar i den utsträckning som Länsstyrelsen fann möjligt.

Efter gjorda justeringar bedömde Länsstyrelsen att remitterat beslut i övrigt var korrekt utformat och tog 2010-04-27 beslut om att bilda naturreservatet Risebo. Beslutet överklagades av Naturvårdsverket.

Länsstyrelsen och Naturvårdsverket anförde i skrivelser 2012-02-28 till regeringen att de hade nått en uppgörelse om hur reservatsbesluten i Kalmar län i huvuddrag skulle utformas och att de hade för avsikt att arbeta fram nya reservatsbeslut för berörda överklagade objekt. Länsstyrelsen och Naturvårdsverket hemställde därför att regeringen skulle upphäva det överklagade beslutet och återförvisa ärendet till Länsstyrelsen för förnyad handläggning.

Regeringen har genom beslut 2012-04-26 upphävt Länsstyrelsens beslut att bilda naturreservatet Risebo och återförvisat ärendet till Länsstyrelsen för ny behandling. Länsstyrelsen har därefter i samråd med Naturvårdsverket omarbetat beslutet med beaktande av de punkter som påtalades i överklagandet.

Det omarbetade förslaget har förelagts samtliga sakägare för yttrande och remitterats till Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen samt Västerviks kommun.

Länsstyrelsen anordnade 2013-04-15 en fältdag tillsammans med Sveaskog för att diskutera lämpliga skötselmetoder i miljöer där det finns behov av att reducera inslaget av gran. Detta med anledning av att Sveaskog tidigt kommit in med synpunkter på föreslagen granskötsel i skötselplanen. Länsstyrelsen har efter diskussionerna med Sveaskog i fält förtydligat skötselplanerna gällande prioriterad skötselmetod för gran. Sammanfattningsvis innebär detta att gran i blandbestånd och i granplanteringar i första hand avverkas och tas ut. Ringbarkning och fällning av gran kan användas som en första åtgärd för att gynna befintliga lövträd.

Yttrande över det omarbetade förslaget till beslut och skötselplan har inkommit från Västerviks kommun, Skogsstyrelsen samt Sveaskog.

Västerviks kommun ställer sig fortsatt positiv till reservatsbildningen och har inga synpunkter att framföra. Skogsstyrelsen har inget att invända mot förslaget till beslut och skötselplan.

Sveaskog är i grunden positivt till reservatsbildningen. Sveaskog har i enlighet med vad som framförts under ovan nämnda fältdag påtalat att de bedömer att det är bättre ur naturvårdssynpunkt att ta ut gran i samband med större granskötselåtgärder än att låta ringbarka och fälla, då de anser att lövskogsvärdena missgynnas. Företaget ser också en risk för granbarkborreskador på intilliggande skog och att tillgänglighet, säkerhet och skönhetsvärde minskar med föreslagen skötsel. Sveaskog förordar att skötselplanen förtydligas så att bästa skötselalternativ ur naturvårdssynpunkt klargörs. *Kommentar:* Länsstyrelsen har efter gemensam fältdag och diskussioner med Sveaskog justerat skötselplanen så att det tydligt framgår vilken skötselmetod som är prioriterad i miljöer där det finns behov av att reducera inslaget av gran. Om det inte av naturvårdsmässiga eller avverkningsstekniska skäl eller av risk för skador på mark finns anledning att utföra exempelvis ringbark-

2013-12-03

511-3756-12

ning eller fällning av gran kommer avverkning med uttag att prioriteras. Länssstyrelsen prioriterar skötselåtgärder med största naturvårdsnytta och tar enligt gällande riktlinjer stor hänsyn till säkerhet, tillgänglighet och möjliga följd effekter av skötselåtgärder på intilliggande skog.

Överklagande

Detta beslut kan överklagas hos Regeringen, miljödepartementet, se bilaga 3.

Upplysning om ersättningstalan

Sakägare som vid beslutstillfället inte träffat överenskommelse om ersättning eller inlösen kan väcka talan enligt 31 kap MB mot staten i Mark- och miljödomstolen för att domstolen ska avgöra frågan om ersättning. Ansökan om ersättningstalan måste lämnas inom ett år efter att reservatsbeslutet vunnit laga kraft, i annat fall förlorar sakägare rätten till ersättning. Ansökan skall ställas till Mark- och miljödomstolen i Växjö.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling. Föreskrifterna enligt 7 kap. 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen.

Kungörelse ska införas i ortstidning. Delgivning anses ha skett den dag kungörelsen var införd i ortstidning.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Stefan Carlsson. Vid den slutliga handläggningen av ärendet har även chefen för miljö- och naturavdelningen Karin Bergman, chefen för naturskyddsenheten Anders Kjellberg, reservatsförvaltare Daniel Cluer, samt naturskyddshandläggare Roland Persson deltagit, den sistnämnde föredragande.

Stefan Carlsson

Roland Persson

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Beslutslista
3. Upplysning om kungörelsedelgivning/Hur man överklagar.

2013-12-03

511-3756-12

- 4. Skötselplan
- 4.1 Skötselplanskarta

Sändlista

Sakägare

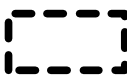
Övriga

Bilaga 1
Översiktskarta

NATURRESERVATET RISEBO

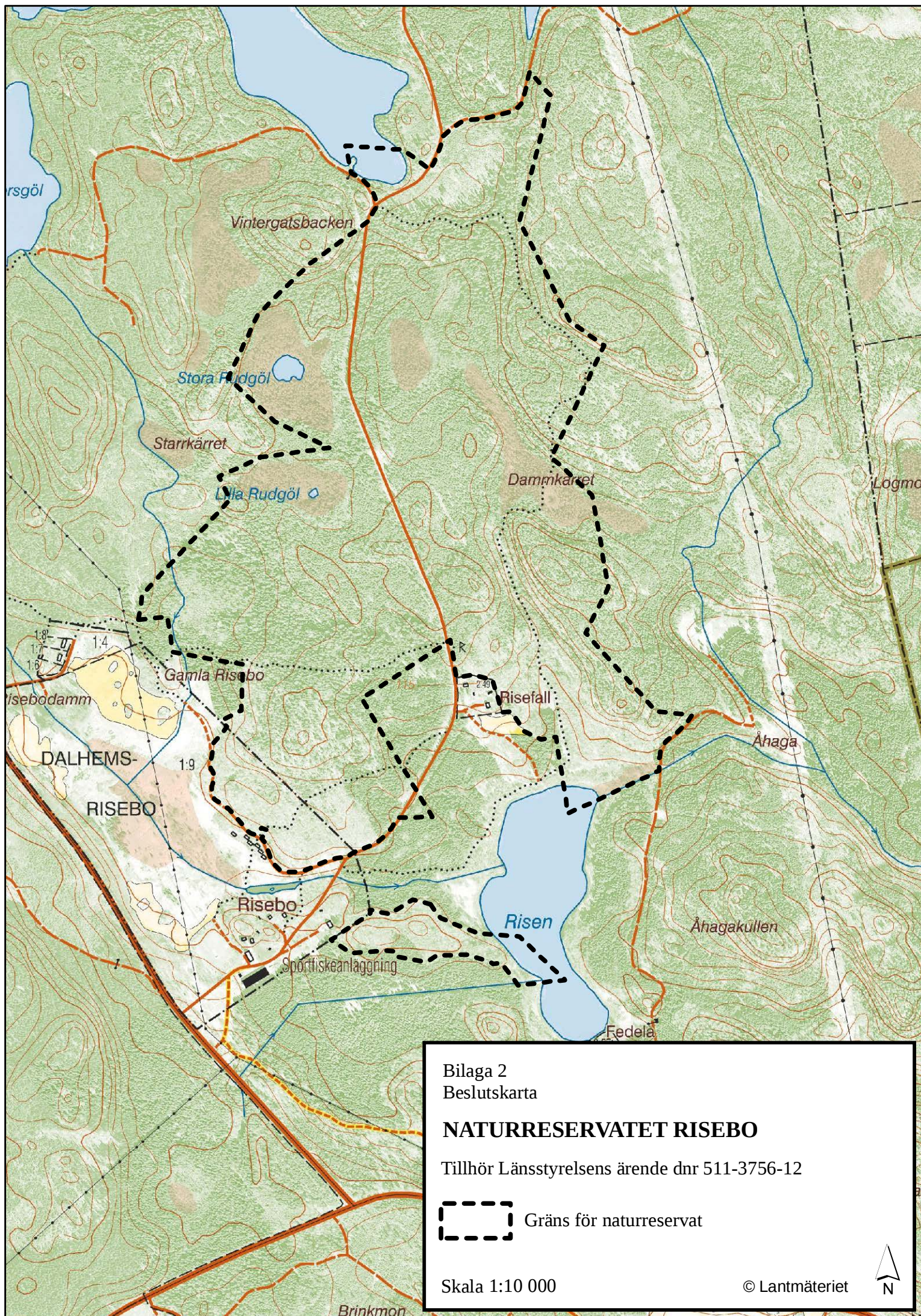
Tillhör Länsstyrelsens ärende dnr 511-3756-12

 Gräns för naturreservat

Skala 1:50 000

© Lantmäteriet

HUR MAN ÖVERKLAGAR

VEM KAN ÖVERKLAGA	Beslutet får överklagas av den som beslutet angår om det gått honom eller henne emot. Beslutet får även överklagas av Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Skogsstyrelsen eller Havs- och vattenmyndigheten.
VEM SKA PRÖVA ÖVERKLAGANDET	Länsstyrelsens beslut kan skriftligen överklagas hos Regeringen, miljödepartementet.
HUR MAN UTFORMAR ÖVERKLAGANDET	I skrivelsen ska Ni • tala om vilket beslut Ni överklagar, t.ex. genom att ange ärendets nummer (diarienumret) och dag för beslutet • redogöra varför Ni anser att Länsstyrelsens beslut är felaktigt • redogöra för hur Ni anser att beslutet ska ändras Ni kan givetvis anlita ombud att sköta överklagandet åt Er. Behöver Ni veta mer om hur Ni ska gå till väga, så ring eller skriv till Länsstyrelsen.
ÖVRIGA HANDLINGAR	Om Ni har handlingar eller annat som Ni anser stöder Er ståndpunkt, så bör Ni skicka med det.
VAR INLÄMNAS ÖVERKLAGANDET	Er skrivelse ska lämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till Regeringen, miljödepartementet. Länsstyrelsens adress och telefonnummer finner Ni längst ner på denna sida.
SENASTE DATUM FÖR ÖVERKLAGANDET	Länsstyrelsen måste ha fått Er skrivelse inom tre veckor från den dag beslutet kungjorts i länets författningssamling samt kungjorts i ortstidning , annars kan Ert överklagande inte tas upp till prövning.
UNDERTECKNA ÖVERKLAGANDET	Ni ska underteckna skrivelsen och förtydliga namnteckningen. Uppge personnummer/organisationsnummer, yrke, postadress och telefonnummer till bostaden samt adress och telefonnummer till arbetsplatsen och ev. annan plats där Ni är anträffbar.

Skötselplan för naturreservatet Risebo

1. Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara och återställa de värdefulla livsmiljöerna naturskogsliknande barr-, bland- och lövskogar, ädellövskogar, sumpskogar och andra våtmarksmiljöer med tillhörande naturvärdeskvaliteter i form av strukturer och funktioner samt en rik biologisk mångfald. Reservatet ska bidra till gynnsam bevarandestatus i den biogeografiska regionen för förekommande arter och habitat. Reservatet ska också bidra till att hotade, sällsynta och missgynnade arter bevaras och helst ökar för att långsiktigt kunna fortleva inom sitt naturliga utbredningsområde. Friluftsliv som grundar sig på allemansrätten ska kunna bedrivas i hela reservatet och besökare ska kunna se och uppleva områdets typiska livsmiljöer och arter.

Syftet uppnås i huvudsak genom intern skogsdynamik i barrnatskog och blandskog, restaurering av lövblandad barrskog och barrträdsplanteringar till blandskog och lövskog, skapande av död ved, friställning av värdefulla lövträd, igenläggning av diken i sumpskog och öppna våtmarker, betesdrift samt slåtter av ängsmark.

2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Objektnamn	Risebo
Objektnummer	NVR-id 2014700
Skyddsform	Naturreservat
Län	Kalmar
Kommun	Västervik
Fastigheter	k
Servitut	<i>Brunn, hydrofon, vattenledning och väg: Belastar Tyllinge 2:1 till förmån för:</i>

	Tyllinge 2:49 Risebo Fritid Aktiebolag Risebo 594 92 Gamleby
Nyttjanderätter	
Totalareal (ha)	107,1 ha
Landareal (ha)	105,1 ha
Areal skyddad produktiv skogsmark (ha)	100,7 ha
Naturtyper, Vic-Naturs indelning:	Areal (ha)
Tallskog	7,9
Granskog	13,4
Barrblandskog	42,3
Lövblandad barrskog	7,7
Triviallövskog	1,5
Triviallövskog med ädellövinslag	13,6
Ädellövskog	1,8
Impediment, barrskog	0,7
Impediment, löv/barrblandskog	2,9
Barr- och lövblandad barrsumpskog	7,6
Lövsumpskog	4,9
Övrig våtmark	0,1
Övrig öppen mark	0,7
Sjö	2,0
Naturtyper, art- och habitatdirektivets indelning:	Areal (ha)
3160 Dystrofa sjöar och småvatten	0,4
6430 Högörtängar	0,6
7140 Öppna svagt välvda mossar... och gungflyn	0,1
9010 (9011-9015) * Västlig taiga	29,5
9020 * Nordlig ädellövskog	0,6
9050 Näringsrik granskog	2,6
9080 * Lövsumpskog	5,8
9190 Näringsfattig ekskog	1,7
91D0 * Skogbevuxen myr	5,7
Målhabitat (<i>Målklassning för område som ännu inte uppnått habitatstatus enligt art- och habitatdirektivet</i>)	
9010m * Västlig taiga	43,7

9020m * Nordlig ädellövskog	9,5
9050m Näringsrik granskog	1,0
9160m Näringsrik ekskog	2,4
91D0m * Skogbevuxen myr	1,7
*Prioriterade naturtyper enligt EU:s art- och habitatdirektiv	
Prioriterade bevarandevärden:	
Naturtyper	9010 Västlig taiga, 9020 Nordlig ädellövskog, 9050 Näringsrik granskog, 9080 Lövsumpskog, 9160 Näringsrik ekskog, 9190 Näringsfattig ekskog, 91D0 Trädklädd myr, 7140 Öppen myr, 6430 Högörtäng, 3160 Dystrofa småvatten.
Strukturer och funktioner	Lövträd i barrskog, grova träd, gamla träd, sen-vuxna träd, hålträd, boträd, mulmträd, stående döda och döende träd, vindfällen och lågor, brynmiljöer, gläntor, träd med sockelbildning, sumpskogar, block och branter
Arter	Ek, lind, ask, asp, gran , tall, rostspindling, sammetstaggsvamp, blåfotad taggsvamp, gran-taggsvamp, gul taggsvamp, fyrflikig jordstjärna, klosterlav, skogssvingel, långflikmossa, ved-trappmossa, ullticka, dropptaggsvamp, gammलगranlav, vårärt, vippärt, stor klubbsvamp, prakt-fingersvamp, kandelabersvamp, oxtungsvamp, grynig filtlav, lunglav, luddlav
Friluftsliv	• Naturpedagogik • Större sammanhängande område med höga upplevelsevärden • Naturlighet

2.2 Områdets bevarandevärden

2.2.1 Kulturhistoriska bevarandevärden och historisk mark- och vattenanvändning

Naturreseptatet Risebo utgörs av två delområden. Områdena har till största delen troligen varit utmarker till byn Risebo. Denna by nämns första gången 1324 som *Redesæbodum*. 1544 nämns byn igen som *Riisebo* och att det då fanns två gårdar där, en kyrko- och en frälsegård. Dessa gårdar låg då precis utanför den sydvästra kanten av reservatet på gamla bytomten. En av gårdarna har därefter flyttats c:a 700 m söderut till dagens läge mellan de båda delområdena. Några äldre lantmäterikartor som beskriver den gamla eller den nya byn Risebo har inte gått att återfinna.

Slätter kan ha förekommit i markerna närmast byn samt i områdets naturliga kärrmarker. Större delen av reservatet har troligen hävdats genom bete tidigare. Då var markerna även så pass öppna att vidkroniga lövträd kunde utvecklas. Några mindre områden har även brukats som åker, främst utmed den väg som går genom reservatet. I anslutning till åk-

rarna, vilka idag är skogsplanterade, finns även en del odlingsrösen. Vid ett av dessa rösen finns även den enda registrerade fornlämningen i reservatet. Det är en c:a 1,3 m hög rest sten (Dalhem nr 45).

2.2.2 Biologiska och geologiska bevarandevärden

Taiga är ett samlande begrepp för det barr och triviallövdominerade skogsbälte som breder ut sig över norra Euroasien. De enda större kvarvarande exempel på hur dessa skogar ser ut under en av människan helt opåverkad regim återfinns i Ryssland. I bl.a. Sverige och Finland talar man om *västlig* taiga som också är en prioriterad naturtyp i EUs Natura 2000-system. I ett naturtillstånd styrs dessa skogar av processer såsom bränder, översvämningar, insektsjärjningar, men även naturlig succession i de delar som inte berörs av dessa störningar. Detta ger en mosaik av områden med vegetation som uppkommer i stabila skuggiga miljöer (t.ex. gran) och arter som snabbt kan kolonisera de ljusöppna delar som uppstår vid bränder o.dyl. (t.ex. tall, björk eller asp).

I södra Sverige vandrade tall och ek in söderifrån när inlandsisen drog sig tillbaka. Ljusöppen tall- och ekskog har längst tradition av länets skogar, och har därmed haft mest tid på sig att utveckla en biologisk mångfald knuten till biotopen. Tillsammans med tallen och eken kom människan som jägare och fiskare. Med tiden kom mer värmeälskande vegetation såsom övriga ädellövträdslag, och människan blev bofast. Granen tillhör även den naturlandskapet i taigan, men kom till sydsverige norrifrån i ett betydligt senare skede. I den mån den vandrat in naturligt har viktiga följearter knutna även till gran kunnat följa med. Människan har som bofast i detta landskap påverkat sin omgivning i flera tusen år. Naturliga bränder ersattes av mänskligt anlagda bränder i skogsmiljöerna för att tillskapa bete på utmarkerna. Betesdjur har påverkat dessa marker, våtmarker har slåtrats o.s.v. I de ofta bördigare markerna kring boställena har lövängar och ängsmarker tagits upp, och åkrar brukats. I dessa miljöer har ädellövträd kunnat utvecklas till vidkroniga träd eller hamlats och därmed kunnat bli uråldriga i ljusöppna miljöer. Det är till detta landskap flertalet av de idag hotade arterna är anpassade. En art som tidigare haft ett stort livsutrymme blir hotad när detta drastiskt reduceras.

Numera har slätter nästan helt försvunnit. Många boställen har övergivits och inägorna växer igen. Skogsbränder släcks effektivt. Med trakthyggesbruk efterliknas hjälpligt skogsbranden, men de flesta marker planteras därefter med tall och framför allt gran som därmed får en förhöjd andel jämfört med tidigare. Noggrann skötsel med röjning och gallring gör att man håller en jämn bestockning, vilket även det dåligt kopierar det landskap som innehåller de mest hotade naturvärdena.

Det är idag inte möjligt att i stor skala återgå till det markbruk som gällde innan industrialismen. Samtidigt finns starka skäl att bevara den biologiska mångfald som uppstått i detta landskap, för såväl människans som för sin egen skull. Ett sätt att försöka lösa denna ekvation är att skydda särskilt värdefulla områden som naturreservat. I dessa finns möjlighet efterlikna de processer som verkade i de tidigare natur- och kulturskogarna. Förutom naturvårdsbränning och betesdrift krävs ofta även restaureringsåtgärder, som frihuggning av vidkroniga träd, avveckling av barrskogsplanteringar eller skapande av död ved. Restaureringarna kan behöva vara återkommande, då omgivande produktionslandskap ofta ger förhöjd införsel av tall- och granfrö jämfört med i ett naturskogslandskap. Samtidigt kan bristen på lövträd, död ved m.m. i produktionslandskapet till viss del behöva kompenseras i de områden som tagits ur produktion.

Viktigaste naturvärdena inom detta reservat är knutna till naturskogsliknande barrskog med inslag av triviallöv, alm, ek och lind. Värdena finns framför allt bland svampfloran med ett flertal hotade arter, vissa endast funna på denna lokal i Småland. Rostspindling, sammetstaggsvamp, blåfotad taggsvamp, grantaggsvamp, gul taggsvamp, fyrflikig jordstjärna, klosterlav, skogssvingel, långflikmossa, vedtrappmossa, ullticka, dropptaggsvamp, gammelgranlav är bara en del av den gedigna artlistan. Det närliggande reservatet och Natura 2000-området Vårum innehåller liknande miljöer som kan förstärka värdena. Sumpmiljöer med al och björk tillsammans med granen innehåller också intressanta signalarter bland mossor och kärlväxter.

Objektet innehåller även tall och krattekmiljöer av hög klass. Här återfinns bland annat vårärt, vippärt, stor klubbsvamp, praktfingersvamp, kandelabersvamp, oxtungsvamp, grynnig filtlav, lunglav, luddlav m.m.

Det sydliga delobjektet är ett värdefullt lövbestånd dominerat av ek, asp och lind på blockmark. Lind över 175 år återfinns. Mängden grova träd av olika trädslag är iögonfallande. Här finns även ett stort inslag av lövhögstubbar och död ved.

Mellan värdekärnorna finns skogar i olika åldersklasser som, i vissa fall efter restaureringsåtgärd, kan utvecklas mot naturskogsliknande landskap med tiden och ge ett pedagogiskt spektrum på hur utvecklingen mot naturskog ter sig över tiden.

Berggrunden i reservatet består av grå, småporfyrisk, svagt gnejsig granidiorit till monzodiorit, lokalt med mantlade fältspatögon. Jordart är huvudsakligen morän, delvis i tunt eller osammanhängande lager på berggrunden. Centralt i området går ett osammanhängande stråk av isälvsediment och sand och våtmarkerna är täckta av torv.

2.2.3 Bevarandevärden för friluftslivet

Området används intensivt för jakt, fiske och friluftsliv. Vissa besöksanordningar finns. Området genomkorsas av flera markerade vandringleder och vid Ålsjön längst i norr finns vindskydd, grillplats, torrdass och parkering. I närheten finns även en privat båtbygga.

3. Generella råd och riktlinjer

Vid skötselåtgärder ska värdefulla element för faunan och floran sparas så som grova träd, hålträd, boträd, stående döda och döende träd, vindfällen eller lågor. Alla skötselåtgärder inom naturreservatet, t.ex. avverkning och uttransport av virke, ska utföras vid sådan tid och på sådant sätt att skador på mark, vattenmiljöer, kulturmiljöer och fornlämningen inte uppkommer.

Träd som fallit ned över befintliga vägar, stigar, ledningsgator, stängsel, tomtmarker, åker-, betes- eller slåttermarker får upparbetas och flyttas tillbaka till lämplig plats i naturreservatet.

Nya kunskaper om hotade och hänsynskrävande arter/naturtyper i reservatet samt de skötselråd som åtgärdsprogrammen för bevarande av hotade arter och deras livsmiljö anvisar ska beaktas i den löpande skötseln av reservatet.

Röjning av befintliga vägar och ledningsgator får ske i alla skötselområden som berörs. Samråd ska ske med förvaltaren. Om avverkning av träd som är värdefulla för faunan och florin blir aktuell i anslutning till ledningsgator bör trädet i första hand dödas genom ringbarkning eller toppkapning. Avverkning av träd får inte ske utan beslut om undantag från reservatsföreskrifterna.

Det är bra om fornlämningen röjs fri från träd och buskar, dels för att göra den synlig men också för att den tar skada av vegetationen. Eftersom fasta fornlämningar skyddas av Kulturminneslagen (2 kap) är det dock förbjudet att ta bort, gräva ut, täcka över eller på andra sätt ändra eller skada en fast fornlämning. Därför måste man också vara extra försiktig när man röjer i och omkring en fornlämning. Är man osäker på hur man ska gå tillväga för att vårda och röja en fornlämning, kontaktas Länsstyrelsen för rådgivning.

Störningskänslig fauna

Innan skötselåtgärder påbörjas i reservatet ska förvaltaren kontrollera eventuell etablering av störningskänslig fauna i anslutning till naturreservatet. Om störningskänslig fauna finns i området ska expertis konsulteras för att anpassa skötselåtgärderna med hänsyn till förekommande art. Med störningskänslig fauna menas här främst skyddsvärda fågelarter som i samband med yttre störning avbryter sin häckning.

Vattennivåerna

På sina platser är vattenregimen störd av dikningar. Möjligheterna att återställa vattennivåerna bör utredas och eventuellt genomföras om det bedöms lämpligt och resurser finns.

Rensning av samtliga diken som avvattnar åker-, betes- eller slåttermarker får ske, liksom diken på skogsmark där områden utanför reservatet påverkas negativt av utebliven rensning. Länsstyrelsens tillstånd krävs. Större diken framgår av skötselplanekartan, bilaga 4.1.

Bete

Det finns inget generellt hinder för skogsbete i sig i reservatet. Dock är det sparsamt med områden som är lämpliga att öppna upp för foderproduktion.

4. Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Reservatet är indelat i 7 skötselområden. Avgränsning av skötselområdena framgår av bifogad skötselplanekarta, bilaga 4.1.

4.1 Skötselområde 1: Naturskogsartad barrskog, lövskog och våtmarker (90,1 ha)

Beskrivning:

Utgör största delen av reservatet och innehåller fr.a. dess naturskogsartade miljöer av västlig taiga, granskog, näringsfattig ekskog, lövsumpskog och trädklädda och öppna myrar. Mosaiken är påtaglig i det brutna landskapet med kargare marker med tall och berge i branter och på hållar medan svackorna påvisar rikare miljöer och sumpmarker. De små myrsjöarna Stora och Lilla Rudgöl samt Dammkärret omges av gungflyn, öppen myr och fr.a. talldominerad trädklädd myr. Vissa av tallarna är mer än 250 år. Runt myrarna ligger laggkärr med björkdominerad lövsumpskog. Längst i väster drar en bäck

genom skogen och svämmar över marken som blir rik med stort askinslag. Runt detta ligger högbonitetsskog av gran med inte obetydliga angrepp av granbarkborre. Detta har inneburit att en del värdefull skuggning tagits bort, men samtidigt gett upphov till stort inslag av död ved och möjlighet till nyetablering av lövträd i luckorna. Igenom områdets östra del går en spännande ravin med en delvis underjordisk bäck och storblockig terräng omväxlande med lövsumpskog. I den övre delen, väster om dammkärr återfinns en myr glest bevuxen med lövblandad barrskog och med spännande flora såsom slätterblomma, kärrsilja, orkideer m.m. Mitt i reservatet ligger ett stort område med lövrik ungskog. Även längst i norr finns ett liknande parti. Dessa kommer med tiden att bli intressanta lövrika miljöer där kvarlämnade tallar också kommer att ha stor betydelse för naturvärdena.

Bevarandemål:

- Arealen västlig taiga, näringsrik granskog och näringsfattig ekskog ska tillsammans omfatta minst 77 ha. Lövsumpskog och skogbevuxen myr ska omfatta minst 12 ha och dystrofa sjöar och öppen myr ska vara minst 0,5 ha.
- Lövträdsandelen i barrskogarna är minst 20 %. Icke inhemska trädslag saknas.
- Relationen död ved/levande ved är minst 1/5 och ska finnas i alla nedbrytningsstadier.
- Typiska arter knutna till naturtyperna ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på typiska arter för västlig taiga är ryl, korallrot, knärot, spindelblomster, ögonpyrola och grönpayrola. I näringsrik granskog hittar man bl.a. troll-druva, majbräken, myskmadra, blåsippa, vårärt, skogsbingel, harsyra, ormbär, såriläka och underviol. I näringsfattig ekskog kan nämnas liljekonvalj, murgröna, ekorrhär, bergslok och getrams bland kärlväxterna. Mossor och lavar i ekskogen kan vara fällmossa, guldlockmossa, *Neckera*-arter, *Porella*-arter, kattfotslav, glansfläck, rostfläck, skriftlav, lunglav och havstulpanlav. Typiska arter i lövsumpskogarna är missne, små starrarter, gullpudra, dvärghäxört, kärrfibbla, kärrbräken och sumpviol. Mossor såsom piskbaronmossa, hårklomossa, trubbfjädermossa, blåmossa och alsidenmossa är också typiska. I de skogbeklädda myrarna är t.ex. mossviol, kärrviol och ängsull vanligt. I de öppna habitaterna hittar man nålstarr, dyttåg, slätterblomma och dvärglummer. Typiska fågelarter kopplade till skötselområdets habitat är bl.a. stjärtmes, pärluggla, mindre hackspett, mindre flugsnappare, spillkråka, järpe, samt kring småsjöarna, myrsnäppa och knipa.
- Rödlistade och andra skyddsvärda arter som till exempel grön sköldmossa, ved-säckmossa, grangräticka, brandticka, praktfingersvamp, blåfotad taggsvamp, koppartaggsvamp, sammetstaggsvamp, rostspindling och, i lövsumpskogen, alsidenmossa ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus. Se artlistan i kapitel 10.
- Naturskogsliknande miljö med fungerande processer, gamla träd, luckor och områden med stor beskuggning och hög luftfuktighet.

Skötselåtgärder:

Delskötselområde 1a, omfattande 96% av skötselområdet, lämnas till fri utveckling med undantag för eventuella begränsade åtgärder enligt generella råd och riktlinjer ovan, eller åtgärder knutna till friluftslivet (se kapitel 5).

Skötselområde 1b. Här kan underbeståndet av bergesk ges mer ljus genom ca 50-procentigt uttag av områdets tall. Sker förslagsvis i samband med eventuell förstagallring i tallbeståndet utanför reservatet. Prioritet medel.

Skötselområde 1c. Inslaget av gran och ung tall reduceras, i första hand genom avverkning och uttag av träd. Om resurser till avverkning saknas, kan värdefulla lövträd i ett första skede friställas genom ringbarkning eller fällning av gran. Prioritet medel.

Skötselområde 1d. Friluftsanordningar i form av vindskydd, grillplats, utedass och båt-brygga finns i området. Träd och buskar klenare än 20 cm i brösthöjd får avverkas och omhändertas eller alternativt fällas/ringbarkas så att skötselområdet inte växer igen helt. Granen som konkurrerar med den vidkroniga eken bakom vindskyddet får också avverkas och omhändertas. Prioritet medel.

4.2 Skötselområde 2: Högörtäng (0,5 ha)

Beskrivning:

En näringsrik äng med fr.a. älggräs, men även brännässla och andra näringsgynnade arter. Ung asp och annat löv börjar etablera sig från kanterna. Områdets naturvärden är knutna dels till högorter på igenväxande ängar, dels till de brynmiljöer mot omgivande skogar som kommer till då ytan hålls öppen.

Bevarandemål:

- Arealen högörtäng ska vara minst 0,5 ha.
- Typiska arter knutna till högörtäng ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för högörtängar typiska arter är kåltistel, gökblomster, fackelblomster och ängsruta.

Skötselåtgärder:

Högörtängen underhålls genom att slås på sensommaren minst vart femte år. Skärande redskap används och höet forslas bort efter att ha fått ligga och fröa av sig ett par dagar. Prioritet medel.

4.3 Skötselområde 3: Lövskog (7,3 ha)

Beskrivning:

Lövskogar mellan Risefall och Uvberget. Asp, ek och lind dominerar men det finns även ett bestånd med grov ask. Området öster om område 2 har störst andel grova ädellövträd av olika slag. Området innehåller även mindre del, av barr igenplanterade, åkrar som ur naturvårdssynvinkel skulle göra större nytta som lövskogar.

Bevarandemål:

- Arealen lövsumpskog, boreonemoral ädellövskog och näringsrik ekskog ska totalt vara minst 7,5 ha.
- Trädslagssammansättningen utgörs till minst 60 % av ädellövträd och i övrigt av andra inhemska lövträdsarter. Gran saknas i stort sett.

- Relationen död ved/levande ved är minst 1/5 och ska finnas i alla nedbrytningsstadier.
- Grova träd ska ha goda förutsättningar för överlevnad och friställd krona.
- Typiska arter knutna till naturtyperna boreonemoral ädellövskog, näringsrik ekskog och lövsumpskog ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på typiska arter i boreonemoral ädellövskog och näringsrik ekskog är lundslok, trolldruva, blåsippra, myskmadra, vätteros, vårärt, skogsbingel, storrams, lungört, sårlåka, fällmossa, klippfrulania, stubbspretsmossa, trubbfjädermossa, *Neckera*- och *Porella*-arter, hasselticka, svavelticka, ekticka, fläckticka, saffransticka, kärnticka, rutskinn, rosa lundlav, almlav, lunglav, skrovellav, arter av släktena *Nephroma* och *Sclerophora*, havstulpanlav, spiklav. Exempel för typiska lövsumpskogsarter finns under skötselområde 1.
- Rödlistade och andra skyddsvärda arter som till exempel klosterlav, oxtungsvamp och praktfingersvamp ska finnas och ha en gynnsam bevarandestatus.

Skötselåtgärder:

Skötselområde 3a torde utveckla sig naturligt mot lämpligt habitat. Eventuell inträngande gran hålls efter och där vidkroniga äldre ekar återfinns kan dessas kronor frihuggas. Denna åtgärd kan efter noggrant övervägande bli aktuell även för andra ädellövträdsarter. Eventuellt avverkat löv lämnas då i reservatet. Prioritet medel.

Den grova eken i söder frihuggs. Granbeståndet i skötselområde 3b avvecklas i första hand genom avverkning och uttag av träd. Om resurser till avverkning saknas, kan värdefulla lövträd i ett första skede friställas genom ringbarkning eller fällning av gran. Prioritet hög.

Skötselområde 3c omvandlas till lövskog. Tallen avverkas då det är ekonomiskt motiverat och senast då avverkas även granen i underbeståndet. Om resurser till avverkning saknas, kan värdefulla lövträd i ett första skede friställas genom ringbarkning eller fällning av gran. Allt löv sparas och utgör grunden till det framtida beståndet. Prioritet medel.

4.4 Skötselområde 4: Äldre ädellövträd (0,3 ha)

Beskrivning:

Öster om vägen två stora träd (en ek och en lindgrupp) med stora naturvärden och behov av friställning. Även i övrigt lövskogssnutt i barromgivning, men med stort ljusinsläpp då vägen går igenom området.

Bevarandemål:

- Arealen boreonemoral ädellövskog ska vara minst 0,3 ha.
- Trädslagssammansättningen utgörs till minst 60 % av ädellövträd och i övrigt av andra inhemska lövträdsarter. Gran förekommer endast med högst nåt enstaka exemplar.
- Relationen död ved/levande ved är minst 1/5 och ska finnas i alla nedbrytningsstadier.
- Grova träd ska ha goda förutsättningar för överlevnad och friställd krona.

- Typiska arter knutna till habitatet ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter finns under skötselområde 3.
- Rödlistade och andra skyddsvärda arter ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.

Skötselåtgärder:

Friställ den grova eken och linden öster om vägen. I första hand avverkning och uttag av all gran. Om resurser till avverkning saknas, kan värdefulla lövträd i ett första skede friställas genom ringbarkning eller fällning av gran. Planera så att beståndet utanför reservatet inte ska avverkas under samma period eftersom ljuschocken då kan bli för stor. Därefter tillses att kronorna i de grova träden hålls fria från igenväxning. Eventuellt avverkade lövträd lämnas i reservatet. Prioritet hög

4.5 Skötselområde 5: Ekskog/triviallövskog (3,0 ha)

Beskrivning:

Område dominerat av asp och ek, och längst i norr även tall och gran. Ekarna har viss tendens till vidkronighet vilket tyder på att de tidigare stått lite mer öppet.

Bevarandemål:

- Arealen näringsrik ekskog ska vara minst 3 ha. Resten ska bestå av lövskog (minst 70% löv).
- Trädslagssammansättningen utgörs till minst 60 % av ädellövträd och i övrigt av andra inhemska lövträdsarter. Gran förekommer med högst 5 %.
- Relationen död ved/levande ved är minst 1/5 och ska finnas i alla nedbrytningsstadier.
- Typiska arter knutna till naturtyperna ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter finns under skötselområde 3.
- Rödlistade och andra skyddsvärda arter som till exempel klosterlav, oxtungsvamp och praktfingersvamp ska finnas och ha en gynnsam bevarandestatus.

Skötselåtgärder:

Frihugg vidkroniga ekars kronor. En del gran som konkurrerar med ek tas bort, i första hand genom avverkning och uttag av träd. Om resurser till avverkning saknas, kan värdefulla lövträd i ett första skede friställas genom ringbarkning eller fällning av gran.

4.6 Skötselområde 6: Blandädellövskog (3,1 ha)

Beskrivning:

Område med rejält grova och vidkroniga träd som tyder på att denna "åkerholme" tidigare brukats som betesmark. Den är dock under igenväxning sen länge och igenväxningsvegetationen av björk och asp börjar dö och ge ett rikt inslag av grov död lövved. Enstaka granar finns, men har ännu inte tagit över. I söder och i en smal bård i norr ingår dock en med gran igenplanterad åker som lämpligen avvecklas till förmån för lövskog.

Bevarandemål:

- Arealen boreonemoral ädellövskog ska vara minst 3 ha.
- Trädslagssammansättningen utgörs till minst 60% av ädellövträd och i övrigt av andra inhemska lövträdsarter. Gran förekommer endast med enstaka exemplar.
- Relationen död ved/levande ved är minst 1/5 och ska finnas i alla nedbrytningsstadier.
- Grova träd ska ha goda förutsättningar för överlevnad och friställd krona.
- Typiska arter knutna till naturtyperna ska leva kvar och ha gynnsam bevarandestatus. Exempel på för området typiska arter finns under skötselområde 3.
- Rödlistade och andra skyddsvärda arter som till exempel hasselticka, trubbfjädermossa och oxtungsvamp ska finnas kvar och ha en gynnsam bevarandestatus.

Skötselåtgärder:

Vidkroniga träd i skötselområde 6a kan behöva hjälp från igenväxning. Eventuella avverkningsrester lämnas i reservatet. Bestånd med ung gran i kantzonerna avverkas och tillvaratas. Om resurser till avverkning saknas, kan värdefulla lövträd i ett första skede friställas genom ringbarkning eller fällning av gran. Prioritet hög.

Granen i skötselområde 6b och 6c avverkas och tillvaratas. Om resurser till avverkning saknas, kan värdefulla lövträd i ett första skede friställas genom ringbarkning eller fällning av gran. Därefter får området självföryngras till lövskog. Prioritet hög.

4.7 Skötselområde 7: Sjöar (1,8 ha)

Beskrivning:

Risen är en något sänkt sjö omgiven av vassbälten på nära nog fast mark. Ålsjön har en mer oligotrof karaktär delvis med gungflyn, grus och hållmark i strandkanten. Inom reservatsområdet finns här en båtbygga. I båda sjöarna bedrivs fiske.

Bevarandemål:

Sjö och strandmiljö.

Skötselåtgärder:

Sjöar och stränder som lämnas utan åtgärd.

5. Friluftsliv

Beskrivning:

Friluftslivet i området är aktivt. I området finns bl.a. vandringsleder, jakt och fiske, men det finns även förutsättningar för exempelvis bär- och svampplockning. Området genomkorsas av ett flertal stigar, och längst i nordväst finns ett vindskydd med grillplats, pareringsficka, soptunna och torrdass. Där finns även informationsskylt om fisket i Ålsjön. Längs leden finns (tomma) skylthållare uppställda som troligen används vid tipspromenader eller dylikt.

Bevarandemål:

- Minst 1 väl underhållen informationstavla med beskrivning av reservatet ska finnas i anslutning till reservatet.
- En parkeringsplats med utrymme för minst 3 bilar ska finnas vid reservatet.
- Information om reservatet ska finnas på Länsstyrelsens hemsida.
- Reservatets gränser ska vara tydligt markerade.

Skötselåtgärder:

Verksamhetsutövare får med markägarens tillstånd fortsätta underhålla stigar och rastplatsen. Om verksamhetsutövaren avslutar sitt underhåll och markägaren inte är villig att ta över ska Länsstyrelsen i samråd med markägaren göra en bedömning vilka av anordningarna som ska fortsättas skötas i Länsstyrelsens regi. Övriga tas bort av verksamhetsutövaren eller markägaren.

Lämplig parkering anläggs i områdets infart från söder, eventuellt samordnad med Risebo Fritids parkering. Vid parkeringen sätts informationsskylt upp. Även vid Ålsjön kan det vara lämpligt att sätta upp en informationsskylt med upplysning om reservatet.

6. Bränder och brandbekämpning

Förekomsten av bränder är en av de viktigaste förutsättningarna för att kunna bevara naturvärden i våra skogar. I sydöstra delen av Sverige är förutsättningarna för brand som störst på grund av torrt klimat och förekomst av brandbenägna skogstyper. Brandhistoriska undersökningar visar också att brandfrekvensen har varit hög (20-30 års medelintervall). Vi har därför ett speciellt ansvar att bevara brandnaturvärden i Kalmar län. Bevarandet av naturvärden kopplade till brand sker lämpligast under kontrollerade former genom anlagda, i förväg planerade bränder (naturvårdsbränning). Detta för att man lättare kan styra brandens beteende och effekter samt att värden som missgynnas av brand lättare kan skyddas.

Släckningsarbete sker med försiktighet, om möjligt i samråd med förvaltaren så att naturvärdena (ex jätteekar, känslig flora) inte skadas.

Vatten för släckningsarbete bör inte tas från Stora och Lilla Rudgöl eller Dammkärret.

Tydliggörande av ansvarsfördelning vid uppkomst av spontan brand inom reservatet:

En okontrollerad brand inom reservatet utgör ett hot mot värden i och utanför reservatets gränser. Om en okontrollerad brand uppstår är släckningen av branden Räddningstjänstens ansvar. Släckningsarbetet bör ske med försiktighet. För att undvika skador på naturvärdena och, om möjligt, ta tillvara brandens positiva effekter, bör förvaltaren på Länsstyrelsen kontaktas i så tidigt skede som möjligt för samråd. Exempelvis kan skador på naturvärden uppstå genom hårdspolning vid rötter och på stammar på äldre träd och döda träd. Körskador är ett annat exempel på skador som kan uppstå och som så långt möjligt bör undvikas.

När branden anses vara släckt eller utan uppenbar risk att sprida sig överlämnas ansvaret för eftersläckning och bevakning till markägaren. Eftersläckning bör så långt möjligt ske så att naturvärden gynnas och inte skadas (se nedan) och markägaren bör samråda med

förvaltaren. Efter överenskommelse kan förvaltaren även fungera som ombud för markägaren.

Om skyddet av områdets naturvärden medför ett efterbevaknings- och eftersläckningsarbete med kostnader som överstiger vad som kan förväntas av markägaren, tar förvaltaren över det ekonomiska ansvaret för branden.

Eftersläckning:

Eftersläckning bör utföras så att naturvärden gynnas och inte skadas. I första läget koncentreras lämpligen eftersläckningen till skyddszoner i brännans ytterkanter. Skyddszonernas bredd bedöms från fall till fall beroende på risken för spridning till omgivningen. Vid en uppenbar risk bör skyddszonens bredd vara minst en trädlängd. Inom skyddszonen släcks alla glödbränder. Brinnande/glödande mindre träd och grenar kastas om möjligt in innanför skyddszonen. Glödbränder släcks lämpligen genom inblandning av mineraljord och/eller vattenbegjutning.

När brännans skyddszoner har säkrats tas ställning till om och när hela brännan ska släckas. För flera av de brandberoende/-gynnade arterna är glödbränder mycket viktiga. Glödbränder kan i vissa fall pågå under mycket lång tid och ge upphov till rökutveckling. Så länge skyddszonerna är säkra utgör de dock ingen risk för spridning och om möjligt kan det vara lämpligt att låta glödbränder få brinna ut av sig själva eller åtminstone inte släckas omedelbart.

Åtgärd efter brand:

Framtida skötselåtgärder utreds för varje enskilt område som påverkats av branden. Vid behov ändras skötselplanen genom beslut av Länsstyrelsen.

7. Jakt

Rätten till jakt inskränks inte av reservatsbildningen.

8. Dokumentation och uppföljning

8.1 Dokumentation och uppföljning av skötselåtgärder

Förvaltaren ska dokumentera var, hur och när åtgärder utförts, vem som utfört åtgärder samt kostnad och finansiering för utförda åtgärder.

Förvaltaren ska följa upp utförda skötselåtgärder vid behov. Förvaltaren ska dokumentera var, hur och när uppföljning utförts, vem som utfört uppföljning samt kostnad och finansiering för utförd uppföljning.

8.2 Uppföljning av bevarandemål

Förvaltaren ansvarar för uppföljning av naturreservatets bevarandemål.

Förvaltaren ska dokumentera var, hur och när uppföljning utförts och vem som utfört uppföljning samt kostnad och finansiering för utförd uppföljning.

9. Artlista

Förteckning över känd förekomst av rödlistade arter, signalarter, arter upptagna i EU:s art- och habitat- respektive fågeldirektiv, arter som berörs av Åtgärdsprogram för hotade arter samt andra intressanta arter inom naturreservatet Risebo.

Rödlistekategorier enligt den nationella rödlistan fastställd av Naturvårdsverket 2010.

Rödlistekategori:

- EX = utdöd (extinct)
- RE = försvunnen (regionally extinct)
- CR = akut hotad (critically endangered)
- EN = starkt hotad (endangered)
- VU = sårbar (vulnerable)
- NT = missgynnad (near threatened)
- DD = kunskapsbrist (data deficient).

S1-3 = Signalartsvärde enligt Skogsstyrelsens signalartslista för nyckelbiotopsinventeringen.

S3= Mycket högt indikatorvärde (ej angivet – endast S – är oftast detta)

S2= Högt indikatorvärde

S1= Visst indikatorvärde

Arter upptagna i EU:s art- och habitat- respektive fågeldirektiv har nedan markerats med N2000.

Arter som berörs av Åtgärdsprogram för hotade arter har nedan markerats med ÅGP.

Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Rödlistekategori	Signalartsvärde	Övrigt
<i>Altenia scriptella</i>	Lönnbladkantmal			Finns endast i östra Småland i landet
<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	Vedtrappmossa	NT	S3	
<i>Antitrichia curtipendula</i>	Fällmossa		S3	
<i>Arthonia leucopellaea</i>	Kattfotslav		S3	
<i>Artomyces pyxidatus</i>	Kandelabersvamp	NT	S3	
<i>Bankera violascens</i>	Grantaggsvamp	NT	S3	
<i>Buxbaumia viridis</i>	Grön sköldmossa		S3	ÅGP
<i>Biatoridium monasteriense</i>	Klosterlav	NT		
<i>Boletopsis leucomelaena</i>	Grangråticka	VU	S3	
<i>Calla palustris</i>	Missne		S	
<i>Callidium coriaceum</i>	Bronshjon		S	
<i>Calypogeia suecica</i>	Vedsäckmossa	VU	S3	
<i>Cantharellus aurora</i>	Rödgul trumpetvamp		S3	
<i>Cardamine bulbifera</i>	Tandrot		S	

<i>Carex elongata</i>	Rankstarr		S	
<i>Chaenotheca brachypoda</i>	Gulnål		S2	
<i>Chrysosplenium alternifolium</i>	Gullpudra		S	
<i>Cicua alpina</i>	Dvärghäxört		S	
<i>Clavulinopsis helvola</i>	Hagfingersvamp		S3	
<i>Clostera anachoreta</i>	Svartfläckig högstjært	NT		Troligen NT från 2010
<i>Cortinarius russus</i>	Rostspindling	VU		Ny för Småland
<i>Cydia fissana</i>	Dubbelmåneärtvecklare			Lokal art
<i>Cydia gemmiferana</i>	Backvialvecklare	LC		
<i>Cydia pallifrontana</i>	Sötvedelvecklare	NT		
<i>Daphne mezereum</i>	Tibast		S	
<i>Dichomitus campestris</i>	Hasselticka		S3	
<i>Dicranum flagellare</i>	Flagellkvastmossa		S3	
<i>Discloxia blomeri</i>	Blomers fältmätare			Ovanlig i länet. Ädellöv.
<i>Eidophasia messingiella</i>	Kärrenapsmal			Ovanlig på fastlandet. Lövskog
<i>Euhyponomeuta stanella</i>	Tennspinnmal			Mycket lokal art
<i>Festuca altissima</i>	Skogssvingel	NT	S	
<i>Fistulina hepatica</i>	Oxtungsvamp		S3	
<i>Galium odoratum</i>	Myskmadra		S	
<i>Geastrum pectinatum</i>	Kamjordstjärna		S3	
<i>Geastrum quadrifidum</i>	Fyrflikig jordstjärna	NT	S3	
<i>Goodyera repens</i>	Knärot		S	
<i>Hericium coralloides</i>	Koralltaggsvamp	NT	S3	
<i>Hertzogiella selegeri</i>	Stubbspretmossa		S2	
<i>Homalia trichomanoides</i>	Trubbfjädermossa		S3	
<i>Hydnellum aurantiactum</i>	Orange taggsvamp		S3	
<i>Hydnellum geogenium</i>	Gul taggsvamp	VU	S3	
<i>Hydnellum peckii</i>	Skarp dropptaggsvamp		S3	
<i>Hydnellum sso</i>	Korktaggsvamp		S3	
<i>Hydnellum suaveolens</i>	Dofttaggsvamp	NT	S3	
<i>Hygrocybe chlorophana</i>	Gul vaxskivling		S3	
<i>Hylocomiastrum umbratum</i>	Mörk husmossa		S3	
<i>Hypercallia citrinalis</i>	Jungfrulinpraktmal	NT		
<i>Hypogymnia vittata</i>	Skuggblåslav		S3	
<i>Icmadophila ericetorum</i>	Vitmosslav		S3	
<i>Inonotus tomentosus</i>	Luddticka	NT	S3	

<i>Jungermannia leiantha</i>	Rörsvepemossa		S3	
<i>Lactarius lignyotus</i>	Sotriska		S2	
<i>Lactarius volemus</i>	Mandelriska		S2	
<i>Lathyrus niger</i>	Vippärt		S	
<i>Lathyrus vernus</i>	Vårärt		S	
<i>Lepiota ventriosospora</i>	Gulflockig fjällskiv- ling		S3?	
<i>Leptogium teretiusculum</i>	Dvärgtufs		S3	
<i>Leucobryum glaucum</i>	Blåmossa		S2	
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lunglav	NT	S3	
<i>Neckera complanata</i>	Platt fjädermossa		S3	
<i>Nemapogon nigrallbellus</i>	Sebrasvampmal			Sällsynt. Naturskogs- indikator
<i>Nephroma resupinatum</i>	Luddlav		S3	
<i>Novellia curvifolia</i>	Långflikmossa		S3	
<i>Pammene germmana</i>	Svart sotvecklare			Lokal och ovanlig. Ädellöv- eller bland- skog
<i>Paris quadrifolia</i>	Ormbär		S1	
<i>Peltigera collina</i>	Grynig filtlav		S3	
<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	Ullticka		S3	
<i>Phellodon niger</i>	Svart taggsvamp	NT	S3	
<i>Plagiothecium undulatum</i>	Vågig sidenmossa		S3	
<i>Pycnoporellus fulgens</i>	Brandticka	VU	S3	
<i>Ramaria subbotrytis</i>	Praktfingersvamp	EN	S3	
<i>Ramaria flava</i>	Gul fingersvamp		S3	
<i>Rhytidiadelphus loreus</i>	Västlig hakmossa		S3	
<i>Sarcodon glaucopus</i>	Blåfotad taggsvamp	VU	S3	Ny för Småland
<i>Sarcodon lundellii</i>	Koppartaggsvamp	VU	S3	
<i>Sarcodon martioflavus</i>	Sammetstaggsvamp	VU	S3	Ny för Småland
<i>Sclerophora nivea</i>	Gulvit blekspik		S3	
<i>Thelotrema lepadinum</i>	Havstulpanlav		S3	på al
<i>Tilia cordata</i>	Lind		S	
<i>Ulot crispa</i>	Krusig ulota		S2	
<i>Viola mirabilis</i>	Underviol		S	
<i>Zygaena osterodensis</i>	Smalsprötad bastards- värmare	NT		

11. Referenslista

Skogsvårdsstyrelsens sumpskogsinventering

Friluftslivets riksintressen, Kalmar län. Länsstyrelsen i Kalmar län 1989.

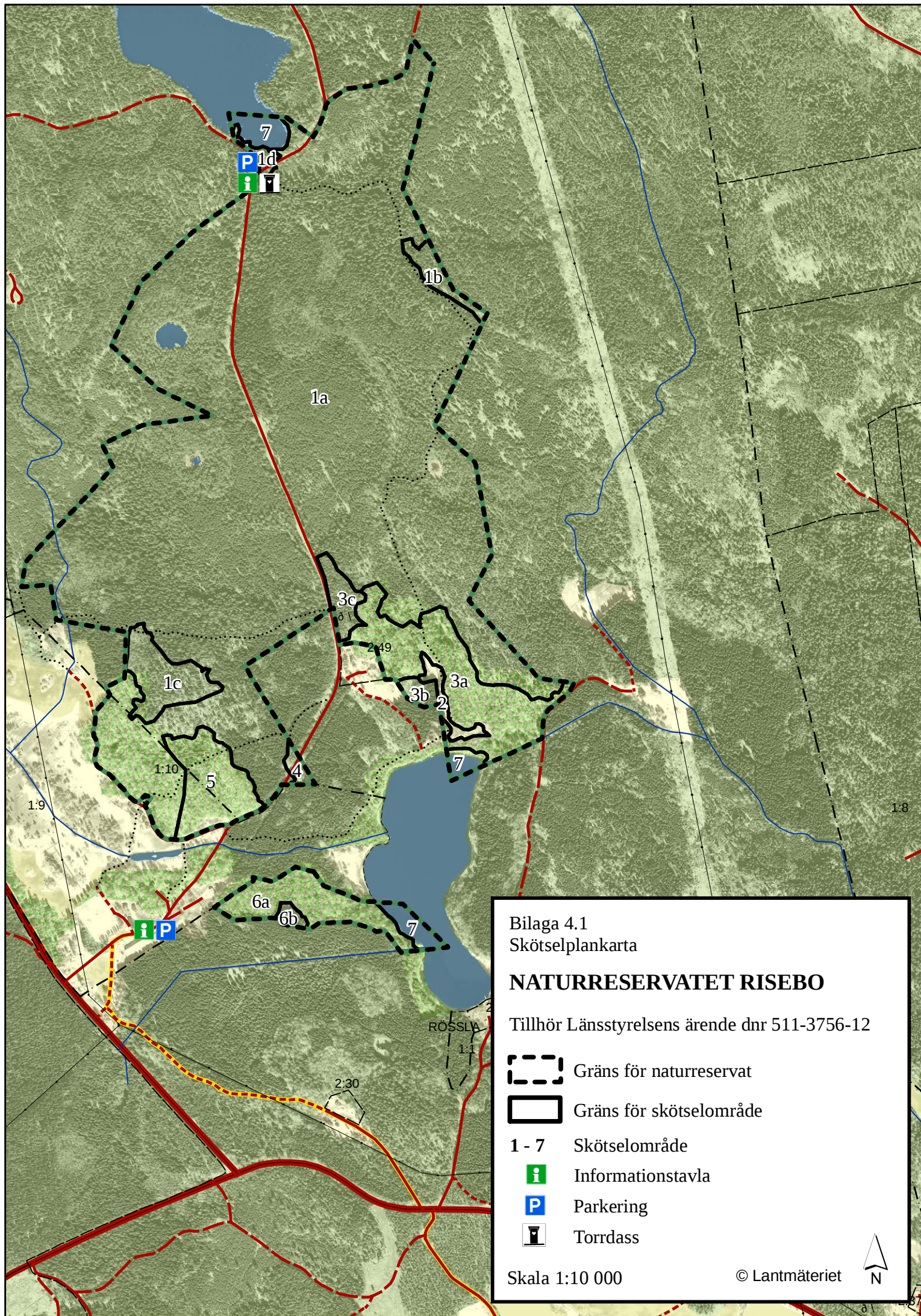
Inventering i samband med uppdrag om inventering av statlig skog 2003.
Statskogsutredningen 2004

Gärdenfors, U.(ed) 2005. Röddlistade arter i Sverige 2005. Artdatabanken, SLU, Uppsala.

Smålands flora. Utdrag ur databas över röddlistade kärlväxter och kryptogamer.

Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister.

Lindeborg, Mats. Pers. ref. 2009.

Bilaga 4.1
Skötselplankarta

NATURRESERVATET RISEBO

Tillhör Länsstyrelsens ärende dnr 511-3756-12

 Gräns för naturreservat

 Gräns för skötselområde

1 - 7 Skötselområde

 Informationstavla

 Parkering

 Torrdass

Skala 1:10 000

© Lantmäteriet

